

Landbouw, recreatie, natuur en waterbeheer ontdekken elkaar

MAGS DOOTJES EN JAN MEIJLES

Op de Kop van Goeree is een unieke samenwerking ontstaan tussen zeer verschillende partijen in het buitengebied op dit voormalige Zuid-Hollandse eiland. Dit heeft geleid tot een aantal in het oog springende initiatieven. Enkele daarvan zijn: natuurbeheer op zandwallen door recreatie-ondernemers, verkoop van Ouddorpse bloemzaden aan de recreanten en het scheppen van ruimte voor kwaliteitsverbetering van de recreatiesector door agrariërs en natuurbeschermers.

Deze initiatieven zijn het resultaat van creatieve ideeën in het project "Gebiedsgerichte Aanpak Kop van Goeree", waarvoor in september 1996 het startschot werd gegeven. Tot de deelnemende partijen behoren de landbouw-, natuur- en recreatie-organisaties, de (drink-)waterbeheerders, de gemeente Goedereede en de provincie Zuid-Holland. Het doel van het project is om de kwaliteit van natuur, landschap, landbouw en de recreatiesector zo te verbeteren, dat het gebied als geheel erop vooruit gaat. Het project heeft de basis gelegd voor een zeer goede samenwerking tussen de verschillende deelnemers.

Integrale projecten

De natuurbeschermers, bloemzaadtelers, recreatie-ondernemers en waterbeheerders zijn door de gebiedsgerichte aanpak vertrouwd gemaakt met elkaars werktrein. Dit blijkt wel uit de ruim 40 projectvoorstellen voor uitvoering in de komende vier jaar. De voorstellen zijn gebaseerd op eigen ideeën en op ideeën uit 3 nota's die voor dit project gemaakt zijn. Daarin wordt zowel aandacht besteed aan economische als aan ecologische aspecten. Zo wordt onder andere voorgesteld om de economische rentabiliteit van natuurgebieden te vergroten, bij-

voorbeeld door het houden van vleesvee of het introduceren van eendaagse toegangskarten voor natuurgebieden.

Kleinere projecten

Ter illustratie vertellen we hieronder iets meer over de inhoud van een paar projectvoorstellen uit het Plan van Aanpak.

- * Eén toeristische kaart, waarop naast alle recreatieve routes en voorzieningen ook de natuurgebieden zijn aangegeven.
- * Promotie Ouddorpse bloemzaadteelt. Dit project omvat twee nauw met elkaar verbonden onderdelen. Het ene is het onder de aandacht van de recreanten brengen van de landschappelijk aantrekkelijke bloemzaadteelt, door in perken en bakken aan de ingang van de dorpen en recreatieterreinen typisch Ouddorpse bloemzaadgewassen te planten. Dit ter ondersteuning van het andere deel, namelijk de verkoop van typisch Ouddorpse milieuvriendelijke bloemzaden als de Oostindische kers en het slaapmutsje. De opzet is om deze uit te brengen met het logo van een streekeigen product.
- * Natuurbeheer van de zandwallen door recreatie-ondernemers of de vaste verblijfsrecreanten op de recreatieterreinen. Tachtig procent van de (300 ha) recreatieterreinen bevindt zich in het zandwallengebied. Dit project is het eerste project, waarbij de recreatiesector zich actief inzet voor natuurbeheer bij haarzelf om de hoek. Mogelijkheden voor beloning van deze vorm van particulier natuurbeheer worden onderzocht. De stichting Landschapsbeheer Zuid-Holland is in 1997 al begonnen met inventarisatie van de natuur op deze zandwallen. Zij zal ook betrokken worden bij het opstellen van de plannen voor het beheer ervan.
- * Ruimte voor kwaliteitsverbetering van de verblijfsrecreatie. Op basis van het Masterplan Verblijfsrecreatie van de recreatiesector is gevraagd om 30 ha netto oppervlakte voor de beheerders van de recreatieterreinen, als extra ruimte om de kwaliteit van hun terreinen te kunnen verbeteren. Voor kwaliteitsverbetering in de vorm van goede milieuvoorzieningen, sport- en spelaccommodaties of meer vierkante meters per standplaats is meer grond nodig. Voor die bedrijven die dat niet of onvoldoende op hun bestaande terrein kunnen realiseren, wordt op zo de mogelijkheid gecreëerd om dit op een nieuwe locatie wel te realiseren. Een mogelijke locatie voor deze uitbreiding is het gebied tussen de zandwallen en de noordelijke duinstrook. Dit gebied is een landbouwgebied, dat valt binnen de Herinrichting Ouddorp-West.

De Preekhilpolder op Goeree, één van de vele aantrekkelijke plekken waar natuur, landbouw, recreatie en waterbeheer samen komen (foto: John Beijersbergen).

De bloemzaadteelt is typerend voor Goeree. Deze teelt zorgt voor een aantrekkelijk kleurenpalet in het landschap (foto: VVV Ouddorp).

Een groter project

Een voorbeeld van een groter project omvat het opstellen van een plan voor de binnenduintrand, een deelgebied binnen het totale gebied. Het ligt ten zuiden van de Middel- en Oostduinen en de noordelijke strook van de polders Oudeland en de Oude Oostdijk, ten noorden van Goedereede. De Middel- en Oostduinen vormen samen met de Kwade Hoek een zogeheten 'kerngebied' voor natuur. De binnenduintrand sluit hierop aan. Het bestaat uit vrij kleine kavels en is op veel plaatsen in gebruik voor de landbouw. Velden met bloemzaadteelt worden afgewisseld door akkerbouw. Verder wordt het de duintrand gebruikt voor bewoning, recreatie en als natuurgebied. De polder de Oude Oostdijk bestaat voor een deel uit beheersgebied, bestemd voor de opvang van ganzen. In cultuurhistorisch opzicht is het gebied bijzonder omdat er nog enkele authentieke huizen staan.

Knelpunten

Tussen de landbouwpercelen liggen woningen en recreatieterrinen. Deze hebben soms last van teveel water. Het waterschap krijgt dan van de bewoners

Achter de duinen ligt Ouddorp met het voor Goeree typerende schurvelingenlandschap. Goed te zien is de bloemzaadteelt op de diverse kavels en de enorme kampeerterreinen op de achtergrond (foto: Paul Paris).

Uniek landschap

De Kop van Goeree is een landschappelijk zeer aantrekkelijk gebied. Dat komt door haar kleinschaligheid en afwisseling van open en gesloten delen van het landschap. Dat wordt gevormd door oude en jonge duinen, open polders en het zeer gesloten zandwallengebied.

Op de schrale zandgronden in de oude duinen (Middel- en Oostduinen) zijn door gemeenschappelijk beheer van het vee in de loop der eeuwen internationaal waardevolle vegetaties met orchideeën ontstaan. Deze zeldzame orchideeën keren na jarenlange achteruitgang in de Middelduinen de laatste 5 jaar weer terug. Dit komt door actief beheer door het waterleidingbedrijf.

In de open polders vindt afwisselend teelt van aardappelen, graan en bloemenzaden plaats. Vooral de bloemzaadteelt levert aantrekkelijke landschappen op.

Het zandwallengebied is een landschappelijk uniek gebied, ontstaan in de eerste helft van deze eeuw. Het gebied wordt gebruikt voor kleinschalige teelt van bepaalde landbouwgewassen zoals vroege aardappelen, sjalotten en speciale bloemenzaden. Op de zandwallen komen verder zeer zeldzame kruidenvegetaties voor.

klachten over ondergelopen kelders. Verder loopt de Oostdijkseweg midden door dit gebied. Dit is één van de mooiste weggetjes van de Kop van Goeree en is aantrekkelijk om te fietsen. Op drukke dagen is er echter veel autoverkeer en ook het landbouwverkeer maakt veelvuldig gebruik van deze weg. Dat laatste maakt de Oostdijkseweg onveilig voor fietsers en voetgangers.

De indruk bestaat verder dat het water uit de Middel- en Oostduinen snel afstroomt naar het agrarisch gebied ten noorden van Goedereede, terwijl het nog goed gebruikt zou kunnen worden voor een betere natuur in dit gebied.

Deze knelpunten bij elkaar hebben ertoe geleid dat voor dit gebied een nader plan wordt gemaakt. Onder leiding van het Waterschap Goeree-Overflakkee wordt daarvoor een onderzoek gestart naar de relatie tussen het grondwater en het oppervlaktewater. Het doel van het onderzoek is om het waterbeheer te optimaliseren voor de functies wonen, recreëren, landbouw en natuur. De resultaten van dit onderzoek zullen met de verschillende gebruikers van het gebied besproken worden.

Conclusie

Gekeken naar de uitkomsten van het project op dit moment, is de gebiedsgerichte aanpak op Goeree zeker geslaagd te noemen. De projectvoorstellen dragen gezamenlijk bij aan een duurzame ontwikkeling van de verschillende functies in het gebied. De voorstellen worden gedragen door alle partijen en veel projectvoorstellen dragen een integraal karakter doordat zij meer dan alleen één sector of één belang betreffen.

Auteurs zijn werkzaam voor de provincie Zuid-Holland en vanuit de provincie betrokken bij het project Gebiedsgerichte Aanpak Kop van Goeree.